YASHIL IQTISODIYOT&TARAQQIYOT

Ijtimoiy, iqtisodiy, texnologik, ilmiy, ommabop jurnal

№3

2026

ISSN: 2992-8982

https://yashil-iqtisodiyot-taraqqiyot.uz/

YASHIL
IQTISODIYOT&TARAQQIYOT
Ijtimoiy, iqtisodiy, texnologik, ilmiy, ommabop jurnal

Elektron nashr. 2026-yil, mart.

Bosh muharrir:
Sharipov Kongiratbay Avezimbetovich

Bosh muharrir o'rinbosari:
Karimov Norboy G'aniyevich

Muharrir:
Qurbonov Sherzod Ismatillayevich

YASHIL
IQTISODIYOT&TARAQQIYOT
Ijtimoiy, iqtisodiy, texnologik, ilmiy, ommabop jurnal

Editorial board:
Salimov Okil Umrzokovich, Academician of the Academy of Sciences of Uzbekistan
Abdurakhmanov Kalandar Khodjayevich, Academician of the Academy of Sciences of Uzbekistan
Sharipov Kongiratbay Avezimbetovich, Doctor of Technical Sciences (DSc), Professor
Rae Kwon Chung, South Korea, Honorary Professor at TSUE, Nobel Prize Laureate
Osman Mesten, Member of the Turkish Parliament, Head of the Turkey–Uzbekistan Friendship Society
Akhmedov Durbek Kudratillayevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Akhmedov Sayfullo Normatovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Abdurakhmanova Gulnora Kalandarovna, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Kalonov Mukhiddin Bakhriddinovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Siddikova Sadokat Gafforovna, Doctor of Philosophy (PhD) in Pedagogical Sciences
Khudoykulov Sadirdin Karimovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Makhmudov Nosir, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Yuldashev Mutallib Ibragimovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Samadov Askarjon Nishonovich, Candidate of Economic Sciences, Professor
Slizovskiy Dmitriy Yegorovich, Doctor of Technical Sciences (DSc), Professor
Mustafakulov Sherzod Igamberdiyevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Akhmedov Ikrom Akramovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Eshtayev Alisher Abduganiyevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Khajiyev Bakhtiyor Dushaboyevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Khakimov Nazar Khakimovich, Doctor of Philosophy (DSc), Professor
Musayeva Shoira Azimovna, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences, Professor
Ali Konak, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor (Turkey)
Cham Tat Huei, Doctor of Philosophy (PhD), Professor (Malaysia)
Foziljonov Ibrokhimjon Sotvoldikhoja ugli, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences, Associate Professor
Fakhridinov Zafarjon Fakhridin ogli, Head of the DCEC under the Prosecutor Genera's Office of the Rep. of Uzb.
Utayev Uktam Choriyevich, Deputy Prosecutor of Anijan Region
Ochilov Farkhod, Head of the Namangan Regional Department of the Department of Internal Affairs of Rep. of Uzb.
Buzrukkhonov Sarvarkhon Munavvarkhonovich, Candidate of Economic Sciences, Associate Professor
Akhmedov Javokhir Jamolovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences
Tokhirov Jaloliddin Ochil ugli, Doctor of Philosophy (PhD) in Technical Sciences, Senior Lecturer
Bobobekov Ergash Abdumalikovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences, Acting Associate Professor
Judi Smetana, Candidate of Pedagogical Sciences, Associate Professor (USA)
Chrissy Lewis, Candidate of Pedagogical Sciences, Associate Professor (USA)
Glazova Marina Victorovna, Doctor of Sciences in Economics (Moscow))
Nosirova Nargiza Jamoliddin kizi, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences, Associate Professor
Sevil Piriyeva Karaman, Doctor of Philosophy (PhD) (Turkey)
Mirzaliyev Sanjar Makhamatjon ugli, Head of the Department of Scientific Research and Innovations, TSUE
Ochilov Bobur Bakhtiyor ugli, Senior lecturer at TSUI
Golisheva Yelena Vyacheslavovna, Candidate of Economic Sciences, Associate Professor.
Abdukarimova Dinara Rustamkhanovna, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Ikramov Murod Akramovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Nazarova Ra'no Rustamovna, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor

Ekspertlar kengashi:
Berkinov Bazarbay, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Po'latov Baxtiyor Alimovich, texnika fanlari doktori (DSc), professor
Aliyev Bekdavlat Aliyevich, falsafa fanlari doktori (DSc), professor
Isakov Janabay Yakubbayevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Xalikov Suyun Ravshanovich, iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent
Rustamov Ilhomiddin, iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent
Hakimov Ziyodulla Ahmadovich, iqtisodiyot fanlari doktori, dotsent
Kamilova Iroda Xusniddinovna, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
G'afurov Doniyor Orifovich, pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
Fayziyev Oybek Raximovich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Tuxtabayev Jamshid Sharafetdinovich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Xamidova Faridaxon Abdulkarim qizi, iqtisodiyot fanlari doktori, dotsent
Yaxshiboyeva Laylo Abdisattorovna, katta o'qituvchi
Babayeva Zuhra Yuldashevna, mustaqil tadqiqotchi
Komilova Nilufar Karshiboyevna, Geografiya fanlari doktori, professori
Umirzoqov Ja'sur Artiqboy o'g'li, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), dotsent
Zebo Kuldasheva, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), dotsent

Board of Experts:
Berkinov Bazarbay, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Pulatov Bakhtiyor Alimovich, Doctor of Technical Sciences (DSc), Professor
Aliyev Bekdavlat Aliyevich, Doctor of Philosophy (DSc), Professor
Isakov Janabay Yakubbayevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Khalikov Suyun Ravshanovich, Candidate of Economic Sciences, Associate Professor
Rustamov Ilkhomiddin, Candidate of Economic Sciences, Associate Professor
Khakimov Ziyodulla Akhmadovich, Doctor of Economic Sciences, Associate Professor
Kamilova Iroda Khusniddinovna, Doctor of Philosophy (PhD) in Economics
Gafurov Doniyor Orifovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Pedagogy
Fayziyev Oybek Rakhimovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Economics, Associate Professor
Tukhtabayev Jamshid Sharafetdinovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Economics, Associate Professor
Khamidova Faridakhon Abdulkarimovna, Doctor of Economic Sciences, Associate Professor
Yakhshiboyeva Laylo Abdisattorovna, Senior Lecturer
Babayeva Zuhra Yuldashevna, Independent Researcher
Komilova Nilufar Karshiboyevna, Doctor of Geographical Sciences, Professor
Umirzokov Jasur Artiqboy ugli, Doctor of Economic Sciences (DSc), Associate Professor
Zebo Kuldasheva, Doctor of Economic Sciences (DSc), Associate Professor

08.00.01 Iqtisodiyot nazariyasi
08.00.02 Makroiqtisodiyot
08.00.03 Sanoat iqtisodiyoti
08.00.04 Qishloq xo'jaligi iqtisodiyoti
08.00.05 Xizmat ko'rsatish tarmoqlari iqtisodiyoti
08.00.06 Ekonometrika va statistika
08.00.07 Moliya, pul muomalasi va kredit
08.00.08 Buxgalteriya hisobi, iqtisodiy tahlil va audit
08.00.09 Jahon iqtisodiyoti
08.00.10 Demografiya. Mehnat iqtisodiyoti
08.00.11 Marketing
08.00.12 Mintaqaviy iqtisodiyot
08.00.13 Menejment
08.00.14 Iqtisodiyotda axborot tizimlari va texnologiyalari
08.00.15 Tadbirkorlik va kichik biznes iqtisodiyoti
08.00.16 Raqamli iqtisodiyot va xalqaro raqamli integratsiya
08.00.17 Turizm va mehmonxona faoliyati

Muassis: "Ma'rifat-print-media" MChJ
Hamkorlarimiz: Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti, O'zR Tabiat resurslari vazirligi, O'zR Bosh prokuraturasi huzuridagi IJQK departamenti.

Jurnalning ilmiyligi:
""Yashil" iqtisodiyot va taraqqiyot" jurnali
O'zbekiston Respublikasi Oliy ta'lim, fan va innovatsiyalar vazirligi huzuridagi Oliy attestatsiya komissiyasi rayosatining 2023-yil 1-apreldagi 336/3-sonli qarori bilan ro'yxatdan o'tkazilgan.

MUNDARIJA

RAQAMLI IQTISODIYOTDA TADBIRKORLIK SUBYEKTLARI FAOLIYATINING IQTISODIY XAVFSIZLIGIGA TA'SIR ETUVCHI TIZIMLASHTIRILGAN TAHDIDLAR....................40
Qodirov Tuyg'un Uzoqovich, Nabiyev Bexzod Shavkatovich

SANOAT TARMOQLARINI RIVOJLANTIRISHDA INNOVATSIYA VA TEXNOLOGIK MODERNIZATSIYANING O'RNI....................44
Boboqulov Sanjar Bahromqulovich

YASHIRIN IQTISODIYOTNI BAHOLASHNING USLUBIYOTI VA UNING SOLIQ TIZIMIDA QO'LLANILISHI....................49
To'xtabayev Oybek Odilovich

YASHIRIN IQTISODIYOTNI QISQARTIRISHDA RAQAMLI TEXNOLOGIYALARDAN FOYDALANISH BO'YICHA ILG'OR XORIJIY TAJRIBALAR....................56
Ismailov Bobir Salomovich

TIJORAT BANKLARI INVESTITSIYA FAOLIYATINI RIVOJLANTIRISHNING ILMIY-NAZARIY JIHATLARI....................62
Yangiboyev F.B.

MINTAQAVIY IQTISODIY SALOHIYATDAN FOYDALANISH SAMARADORLIGINI BAHOLASH....................68
Turayev Og'abek Kaxramonovich

XORIJIY MAMLAKATLARDA TO'QIMACHILIK KLASTERLARINI RIVOJLANTIRISH TAJRIBASI....................75
Yusupova Feruza Yo'ldoshevna

BANK XIZMATLARI SIFATINI BOSHQARISHNING INTEGRATSION VA ADAPTIV MODELI....................83
Ibroximov Ilxomjon Shavkatjon o'g'li

QURILISH TASHKILOTLARI FAOLIYATINING MOLIYAVIY BARQARORLIGINI EKONOMETRIK MODELLAR ASOSIDA BAHOLASH....................89
Qidirniyazov Ajiniyaz Sherniyazovich

ICHKI NAZORAT VA KORPORATIV BOSHQARUV TIZIMIDAGI XAVFLARNI BOSHQARISH....................94
Islamova Nargiza Mirzaxidovna

TURIZMNING MINTAQADA IQTISODIY RIVOJLANISHIGA TA'SIRI....................104
Rasulova Muxabbat Teshabayevna, Normurodov Sarvar Norboy o'g'li

O'ZBEKISTONDA INVESTITSIYALARNI JALB QILISH ORQALI INVESTITSION JOZIBADORLIKNI OSHIRISHNING HOZIRGI KUNDAGI HOLATI TAHLILI....................111
Begamov S.X.

RETHINKING JOB CREATION: ONTOLOGICAL AND EPISTEMOLOGICAL FOUNDATIONS OF MACROECONOMIC EMPLOYMENT ANALYSIS....................116
Zakhidov Azizbek Rustamovich

HUDUDIY TURIZM KLASTERLARINI SHAKLLANTIRISH VA ULARNING IQTISODIY SAMARADORLIGINI OSHIRISH....................125
Ro'zimova Xusnora Mirzobek qizi

SUG'URTACHILIK VA O'ZBEKISTONDA SUG'URTA SEKTORINING HOLATI....................129
O'runboyeva Sotima Alisher qizi

GO'SHT VA GO'SHT MAHSULOTLARINI SANOAT USULIDA QAYTA ISHLASHDA XORIJIY MAMLAKATLAR TAJRIBALARI....................134
Xaydarova Sitora Suranbay qizi

KORXONALAR QIYMATINI BAHOLASH VA BOZOR BAHOSINI SHAKLLANTIRISH METODOLOGIYASI....................139
Abduraxmanov Sherzodbek Ravshanovich

YASHIL IQTISODIYOT: EKOLOGIK BARQARORLIK VA IQTISODIY SAMARADORLIK UYG'UNLIGI....................145
Jamaldinova Asalxon Saliyevna

2025-YILDA O'ZBEKISTON UCHUN ENG YAXSHI 10 TA TRANSPORT TEXNOLOGIYALARI VA INNOVATSIYALARI....................151
Mamasaliyeva Mukaddas Ibadullayevna, Beketov Timur Kazakbayevich

MUNDARIJA СОДЕРЖАНИЕ CONTENTS

MAHSULOT TANNARXINI ANIQLASHNING INTEGRATSIYALASHGAN YONDASHUVLARI: AN'ANAVIY VA ZAMONAVIY TIZIMLAR QIYOSIY TAHLILI 155
Tulyaganov Abdumalik Abdiraximovich

ИННОВАЦИОННО-ИНВЕСТИЦИОННАЯ ДЕЯТЕЛЬНОСТЬ В НАЦИОНАЛЬНОЙ ЭКОНОМИКЕ: ИНТЕРПРЕТАЦИЯ ТЕОРЕТИЧЕСКИХ ПОДХОДОВ 163
Хайдарова Ёркиной Аскар кизи

RAQAMLI IQTISODIYOT SHAROITIDA INNOVATSION TADBIRKORLIKNI QO'LLAB-QUVVATLASHNING FISKAL VA INSTITUTSIONAL MEXANIZMLARI 170
Mamatova Nodira Mirzavaliyevna

ЗЕЛЕНАЯ ЭКОНОМИКА И УСТОЙЧИВЫЕ ИНВЕСТИЦИИ: ФОРМИРОВАНИЕ ИНВЕСТИЦИОННОЙ МОДЕЛИ ПЕРЕХОДА ТЕПЛИЧНЫХ ХОЗЯЙСТВ ТАШКЕНТСКОЙ АГЛОМЕРАЦИИ НА СОЛНЕЧНЫЕ СИСТЕМЫ ЭНЕРГОСНАБЖЕНИЯ 178
Срожиддинова Зарина Хайриддиновна, Абдувалиева Зилола Абдуллаевна

MAMLAKATIMIZDA QISHLOQ HUDUDLARIDA XIZMATLAR SOHASINI RIVOJLANTIRISHNING AHAMIYATI 186
Yuldashova Nilufar Ziyabayevna

RIVOJLANISHDA RAQOBAT EMAS, BALKI HAMKORLIKNING USTUVORLIGI: NAZARIY VA AMALIY TAHLIL 190
Xolmirzayev Ulug'bek Abdulazizovich

IJTIMOIY HIMOYA QAMROVINI KENGAYTIRISH MEXANIZMLARI VA "QAMRAB OLINMAGAN O'RTA QATLAM" MUAMMOSI 196
Bafoev Farrux Jo'raqulovich

RAQAMLI TEXNOLOGIYALAR YORDAMIDA EKOLOGIK BOSHQARUVNI TAKOMILLASHTIRISH 202
Shanazarova Gulyoraxon Baxtiyarovna

O'ZBEKISTON STARTAP EKOTIZIMIDA INVESTITSIYA JALB QILISH JARAYONINING INSTITUTSIONAL MUAMMOLARI VA ULARNI BARTARAF ETISH MEXANIZMLARI 208
Xoliqova Xurshidaxon Xayotjon qizi

INNOVATSION IQTISODIYOTNI RIVOJLANTIRISH SHAROITIDA STARTAP EKOTIZIMINI SHAKLLANTIRISHNING NAZARIY JIHATLARI 214
Usmanov Gafurjon Shavkatovich

QURILISHDA ISHLAB CHIQARISH VA SIFATNI BOSHQARISH TIZIMLARINING RIVOJLANISHI 220
Buriyev Xakim Toshimovich, Usmanov Ilxom Achilovich

O'ZBEKISTONDA INVESTITSION MUHITNI TAKOMILLASHTIRISHNING STRATEGIYALARI 225
Xolov Sherali Axrorboyevich

2010–2024-YILLARDA O'ZBEKISTONDA TO'QIMACHILIKNI INVESTITSIYALASHNING EKONOMETRIK TAHLILI 229
Ashurov Shuhratbek Qudrat o'g'li

TIJORAT BANKLARI MOLIYAVIY XAVFSIZLIGINI TA'MINLASHNING ZAMONAVIY USULLARI 233
Sherbekova Kamola Norbekovna

AHOLI MOLIYAVIY SAVODXONLIGI DARAJASI VA UNI BAHOLASHNING ILMIY-USLUBIY ASOSLARI 243
Abduvoxidov Akmal Abdulazizovich

MARKAZIY BANK KURS SIYOSATI SAMARADORLIGINI OSHIRISH USULLARI 249
Saydullayev Nodirbek Narzullaevich

O'ZBEKISTON MINTAQALARIDA BARQAROR TURIZMNI RIVOJLANTIRISH SALOHIYATI VA MUAMMOLARI 258
Raupov Shuxrat Soyibovich

ЭКОТУРИЗМ В УЗБЕКИСТАНЕ: СОВРЕМЕННОЕ СОСТОЯНИЕ И ПЕРСПЕКТИВЫ УСТОЙЧИВОГО РАЗВИТИЯ 264
Абидова Дилфуза Игамбердиевна, Рахматуллаева Зулайхо Хасан кизи

DIGITAL ECONOMY AND ARTIFICIAL INTELLIGENCE: BUSINESS CHANGE IN THE REGIONS 270
Abdullayev Muzaffar Abdujabbarovich

QISHLOQ XO'JALIK MAHSULOTLARINI QAYTA ISHLASHDA IOT TEXNOLOGIYALARIDAN FOYDALANISH........273
Mirzaev Dilshod Artikovich

ПРАКТИЧЕСКИЕ АСПЕКТЫ ПРИМЕНЕНИЯ МЕХАНИЗМОВ ФИНАНСИРОВАНИЯ СТАРТАП-ПРОЕКТОВ В ВУЗАХ УЗБЕКИСТАНА........279
Касимова Наргиза Сабитджановна

YASHIL IQTISODIYOTNING NAZARIY ASOSLARI VA UNGA ILMIY YONDASHUVLAR........284
Ismoyilova Mahliyo Oybek qizi

BOSHQARUVDA ZAMONAVIY YONDASHUVLAR (OLIY TA'LIM MISOLIDA)........289
Karieyva Gulnora Abdullayevna, Normurodov Sarvar Norboy o'g'li

TIJORAT BANKLARIDA KORPORATIV MIJOZLARGA XIZMAT KO'RSATISHNING AMALDAGI HOLATI VA ASOSIY TENDENSIYALARI........295
Qurbonov Odilbek Ro'zmatovich

O'ZBEKISTONDA SPORT FEDERATSIYALARI VA ASSOTSIATSIYALARINI SAMARALI BOSHQARISH TIZIMINI MODERNIZATSIYA QILISH YO'LLARI........302
Umed Farmonkulovich Radjabov

XIZMAT KO'RSATISH KORXONALARI FAOLIYATI SAMARADORLIGINI OSHIRISHGA QARATILGAN IQTISODIY MEXANIZMNI TAKOMILLASHTIRISHNING USTUVOR YO'NALISHLARI VA ULARNING AMALIY AHAMIYATI........307
Mullayeva Mexrangiz Axtam qizi

KICHIK BIZNESNI RIVOJLANTIRISHNING IQTISODIY MUAMMOLARI VA ULARNI BARTARAF ETISH YO'LLARI (NAMANGAN VILOYATI MISOLIDA)........313
Xolmirzayev Ulug'bek Abdulazizovich, Muradova Nazira Raximjanovna

RAQAMLI MARKETING VA ONLAYN PLATFORMALAR ORQALI EKOTURISTIK MAJMUALARNI OMMALASHTIRISH TRENDI........318
Xolmatova Parvina Asliddin qizi

O'ZBEKISTONDA SOLIQ MA'MURCHILIGI STRATEGIYASINI TAKOMILLASHTIRISH MASALALARI VA ULARNI YECHIMLAR........323
Normurzayev Umid Xolmurzayevich

РАЗВИТИЕ ДИСТАНЦИОННОГО БАНКОВСКОГО ОБСЛУЖИВАНИЯ В ХОРЕЗМСКОЙ ОБЛАСТИ НА ОСНОВЕ ТЕХНОЛОГИЙ ИСКУССТВЕННОГО ИНТЕЛЛЕКТА КАК ФАКТОР РЕГИОНАЛЬНОГО ЭКОНОМИЧЕСКОГО РОСТА........327
Бахтиёров Худайберган Хамдам угли

MAHALLIY BUDJETLARDA TRANSFERTLARGA QARAMLIK DARAJASINI BAHOLASH (XORAZM VILOYATI MISOLIDA)........335
Xudoyqulov Hamidjon Abdullayevich

QORAQALPOG'ISTON QISHLOQ XO'JALIGIDA RESURSLARDAN SAMARALI FOYDALANISHNI BOSHQARISHNING INNOVATSION YONDASHUVLARI........342
Tajibaev Berdax Asqarbay ulı

XIZMAT KO'RSATISH SOHASIDA INNOVATSION JARAYONLARNI JADALLASHTIRISH MEXANIZMLARINI TAKOMILLASHTIRISH........347
Ashurova Maftuna Ortiq qizi

STRATEGIC DIRECTIONS FOR INCREASING CAPITAL EFFICIENCY OF COMMERCIAL BANKS: DIGITALIZATION AND RISK MANAGEMENT INTEGRATION........352
Sadullaeva Mokhinur Aziz kizi

TECHNOLOGY MANAGEMENT AND SME INTERNATIONALIZATION: A SYSTEMATIC LITERATURE REVIEW........358
Abduxafizova Madinabonu Mirabbos qizi

TA'LIM SIFATINI BAHOLASH MEZONLARINI SHAKLLANTIRISH USULLARI........363
Mamadiyarov Zokir Toshtemirovich

SMART UNIVERSITET KONSEPSIYASI ASOSIDA REYTING VA RAQOBATBARDOSHLIKNI INTEGRAL BOSHQARISH........371
Xudoyqulov Husen Ahadovich

MUNDARIJA СОДЕРЖАНИЕ CONTENTS

MUNDARIJA СОДЕРЖАНИЕ CONTENTS

BUXGALTERIYA HISOBINING MILLIY VA XALQARO STANDARTLARI ASOSIDA MOLIYAVIY HISOBOT 1-SHAKLINING QIYOSIY TAHLILI 379
Shodiyev Murodjon Bakirovich

SUG'URTA BOZORINING RAQAMLI RIVOJLANISHIDA NAZARIY QARASHLAR 384
G'oziyeva Aziza Abdusalomovna

MINTAQAVIY IQTISODIY RIVOJLANISHDA INNOVATSION LOYIHALAR SAMARADORLIGINI BAHOLASH USULLARI 389
Xamrayev Quvvat Iskandarovich

MAHALLIY BUDJETLAR DAROMADLARINI SHAKLLANTIRISHNING IQTISODIY AHAMIYATI 397
P.SH.Usmonov

СРАВНИТЕЛЬНАЯ ХАРАКТЕРИСТИКА МЕТОДОВ ИНВЕСТИЦИОННОГО АНАЛИЗА ДЛЯ ОЦЕНКИ ДОХОДНОСТИ АКЦИЙ УЗБЕКСКИХ ЭМИТЕНТОВ 401
Ирмухамедова Муслима Дилшодовна

KORXONA VA TASHKILOTLARDA INSON KAPITALIDAN SAMARALI FOYDALANISHDA KORPORATIV MADANIYAT, AXLOQIY-RUHIY VA MA'NAVIY MUHITNING O'RNI 407
Suyunov Dilmurod Xolmurodovich, Qodirov Tuyg'un Uzoqovich

ELEKTRON PULLARNING MOHIYATI VA ULARNING MILLIY TO'LOV TIZIMIDAGI ROLI 416
Toshniyozov Sherali Kamoliddinovich

RAQAMLI IQTISODIYOT SHAROITIDA UY XO'JALIKLARINING TADBIRKORLIK FAOLIYATINI KENGAYTIRISH. 423
Eshbaeva Shahnoza Faxriddinovna

APPLICATION OF EXTREME MODELS IN ASSESSING THE ECONOMIC POTENTIAL OF AN ENTERPRISE 428
Musayeva Shoira Azimovna

SOLIQ MA'MURCHILIGIDA XORIJIY TAJRIBA HAMDA UNI O'ZBEKISTONDA QO'LLASH SAMARADORLIGI 435
Bozorova Ozoda Raximovna

DAVLAT FUQAROLIK XIZMATI IMIJINI OSHIRISHDAGI MUAMMOLARNI HAL ETISHDA XORIJIY DAVLATLAR TAJRIBASI: QIYOSIY TAHLIL 439
Bekmurodov Navruz Ergashevich

TA'LIM XIZMATLARI SOHASIDA YARATILGAN YALPI QO'SHILGAN QIYMAT DINAMIKASI VA UNI BOSHQARISH MEXANIZMLARINI TAKOMILLASHTIRISH 449
O'rinov Komiljon Kozimovich

BARQAROR RIVOJLANISHNI TA'MINLASHNING MINTAQAVIY OMILLARI 453
Salomat Norova

QURILISH MATERIALLARI BOZORI VA UNI RIVOJLANTIRISHNING NAZARIY ASOSLARI 459
Usubjonov Zaxriddin Vasliddin o'g'li

O'ZBEKISTON RESPUBLIKASIDA EKSPORT OPERATSIYALARINI SUG'URTA QILISHNI RIVOJLANTIRISH 465
Xalikov R. B.

BIZNES JARAYONLAR AUTSORSINGINI OPTIMALLASHTIRISH USULLARI TAHLILI 472
Uzaqov Ortik Shaymardanovich

DAVLAT MOLIYAVIY BOSHQARUVI SAMARADORLIGINING IJTIMOIY ADOLATGA TA'SIRINING PEFA VA CEQ METODOLOGIYALARI ORQALI TAHLILI 477
Zokirjonov Muhammadsodiq Ravshanbek o'g'li

NODAVLAT OLIY TA'LIM MUASSASALARIDA ICHKI AUDIT XIZMATINI TASHKIL QILISHNING XORIJ TAJRIBASI 485
Turmanqulov Norpo'lat Sa'dullayevich

MINTAQADA IJTIMOIY HIMOYA TIZIMINI TAKOMILLASHTIRISH ORQALI KAMBAG'ALLIKNI QISQARTIRISH 491
Saparov Ismat Chorshanbiyevich

MINTAQANI BARQAROR RIVOJLANISHDA EKOLOGIK INNOVATSIYALARNI QO'LLAB-QUVVATLASH YO'NALISHLARI 495
Ismatov Sharofiddin Asatulloyevich

MUNDARIJA СОДЕРЖАНИЕ CONTENTS

THE ESSENCE OF THE OPTIMAL COST STRATEGY 500
Sodiqov Mirakhror Abbos ugli

TURIZMNI RIVOJLANTIRISHDA TOG‘-KURORT ZONALARINI RIVOJLANTIRISHNING IQTISODIY JIHATLARI (CHORVOQ ERKIN TURISTIK ZONASI MISOLIDA) 504
Shomurodova Shahnoza G‘ayratovna

ICHKI AUDIT SIFATI VA SAMARADORLIGI TUSHUNCHALARINING IQTISODIY MAZMUNI HAMDA ULARNING O‘ZARO BOG‘LIQLIGI 509
Ergashev Olloyor Furqat o‘g‘li

QISHLOQ XO‘JALIGI KORXONALARI FAOLIYATINI SOLIQQA TORTISH VA UNI HISOBINI YURITISH 517
Abdullayev Abdurauf

TIJORAT BANKLARNING RISKLARINI BAHOLASHDA ZAMONAVIY YONDASHUVLAR 522
Kudaybergenova Guzal Kuanishbayevna

TIJORAT BANKLARIDA KORRUPSIYAVIY-KOMPLAENS MUAMMOLARI: TAHLIL VA YECHIMLAR 527
Yunusov Baxtiyor Shavkatovich

MAISHIY XIZMAT KO‘RSATISHNING SIFAT NAZORATINI HAMDA TASHKILIY-IQTISODIY MEXANIZMINI TAKOMILLLASHTIRISH 532
Meliyev X.T.

ОЦЕНКА КАЧЕСТВА СЕРВИСА И ЭФФЕКТИВНОСТИ ИСПОЛЬЗОВАНИЯ ТУРИСТИЧЕСКОГО ПОТЕНЦИАЛА БУХАРСКОЙ ОБЛАСТИ НА ОСНОВЕ СОЦИОЛОГИЧЕСКОГО ОПРОСА 541
Усманова Азиза Баходировна

RAQAMLI BANK XIZMATLARI ORQALI MOLIYAVIY INKLYUZIVLIKNI KENGAYTIRISH 545
Azlarova Mushtariybegim Abror qizi

QURILISH KORXONALARNI BOSHQARISHDA RAQAMLI TRANSFORMATSIYALARNING AHAMIYATI 550
Egamov Raxmatillo Mirolimovich, Bobobekov Davron Gafurovich

FINANCIAL MARKET PARTICIPANTS: A CLASSIFICATION BY ROLE AND RESPONSIBILITY 553
Khotamkulova Madina

ФОРМИРОВАНИЕ «ТУРИСТИЧЕСКОЙ МАХАЛЛИ» КАК ИНСТИТУЦИОНАЛЬНОГО МЕХАНИЗМА РАЗВИТИЯ ЗЕЛЁНОЙ ЭКОНОМИКИ В СФЕРЕ ГОСТЕВЫХ ДОМОВ УЗБЕКИСТАНА 559
Иргашева Нигина Салохиддиновна

BANKLARDA KREDIT GAROVI BILAN ISHLASHNING XORIJ ILG‘OR TAJRIBASI VA UNDAN O‘ZBEKISTON BANKLARI AMALIYOTIDA FOYDALANISH ISTIQBOLLARI 567
Sh. Saidov

MILLIY UGLEROD SAVDOSI TIZIMINI JORIY ETISH ISTIQBOLLARI VA IQTISODIY SAMARADORLIGI 573
Islamov Shoxzod Shuxrat o‘g‘li

THE NECESSITY OF CREATING A BUSINESS ENVIRONMENT AND ITS ROLE AND SIGNIFICANCE IN THE NATIONAL ECONOMY 582
Amanov Davron Ravshan ugli

SUV RESURSLARINI BOSHQARISHDA RAQAMLASHTIRISH SAMARADORLIGI 588
Saidov Muhammadali Hakimovich, Mahammatov Hoshim, Esanbekov Diyorbek

ТРАНСФОРМАЦИЯ БУХГАЛТЕРСКОГО УЧЁТА БАНКОВ В РЕСПУБЛИКЕ УЗБЕКИСТАН В СООТВЕТСТВИИ С МСФО И ПРИНЦИПАМИ ESG 595
Насирдинов Шарифджон Изатуллоевич

ОЦЕНКА ЭНЕРГЕТИЧЕСКОЙ ЭФФЕКТИВНОСТИ ЭЛЕКТРОБУСА 600
Мухитдинов Акмал Анварович, Касимов Омил Камалович, Саидов Азамат Илхом угли

XORIJIY TAJRIBALAR ASOSIDA DUKKAKLI DON MAHSULOTLARINI YETISHTIRISHNI DAVLAT TOMONIDAN QO‘LLAB-QUVVATLASH YO‘NALISHLARI (HINDISTON TAJRIBASI MISOLIDA) 608
Mirsayd Xudaybergenov

O‘ZBEKISTON RESPUBLIKASIDA AHOLINING FAROVONLIGI VA DAROMAD MANBALARINI STATISTIK TAHLILI 612
Mamatkulov Baxtiyor Xalmuradovich

MUNDARIJA СОДЕРЖАНИЕ CONTENTS

KICHIK BIZNES SUBYEKTLARINING RAQOBATBARDOSHLIGINI RIVOJLANTIRISH VA BOSHQARUV MEXANIZMINI TAKOMILLASHTIRISH 618
Muxamedjanova Maxfuza Baxodir qizi

MOLIYAVIY AKTIVLARNING IQTISODIY MOHIYATI, MAZMUNI HAMDA KLASSIFIKATSIYASI 627
Odiljonova Oybarchin Fayzullo qizi

XALQARO MOLIYA INSTITUTLARI ORQALI MAMLAKATIMIZ LOYIHALARINI AMALGA OSHIRISH TARTIBI TAHLILI 631
Rasulova Dilfuza Valiyevna

HUDUDNI BARQAROR RIVOJLANTIRISHDA IQTISODIY SALOHIYATNING O‘RNI 636
Avazbek Xalbekov

O‘ZBEKISTON RESPUBLIKASIDA SABZAVOTCHILIK TARMOG‘INING RIVOJLANISH ISTIQBOLLARI 642
Sobir Xasanov

IMPACT OF REGIONAL INFRASTRUCTURE AND NATURAL RESOURCE UTILIZATION ON THE DEVELOPMENT OF ECOLOGICAL TOURISM (A DISTRICT-LEVEL ANALYSIS OF THE SAMARKAND REGION, UZBEKISTAN) 650
Toyirova Shohista Bobobekovna

INNOVASION IQTISODIYOT SHAROITIDA OLIY TA’LIM TIZIMINI RIVOJLANTIRISHNING IJTIMOIY-IQTISODIY OMILLARI 657
Talapova Nargiza Baxriddinovna

BOZOR BEQARORLIGI SHAROITIDA BANK OBRO‘SINI STRATEGIK RESURS SIFATIDA BARQARORLIGINI OSHIRISHNING NAZARIY ASOSLARI 661
Yuldasheva Kamola Qosimjonovna, Ziyaeva Muhtasar Mansurdjanovna

O‘ZBEKISTONDA DAVLAT PENSIYA TIZIMINING MOLIYAVIY BARQARORLIGINI TA’MINLASH MASALALARI 667
Pardayev Farrux Muzaffarovich

RAQAMLI TRANSFORMASIYA SHAROITIDA MENEJERLARNING RAQAMLI KOMPETENSIYALARINI RIVOJLANTIRISH 671
Sharipova Zulfiya Shokirjonovna

FUQAROLAR ISHTIROKIGA ASOSLANGAN TASHABBUSLI BUDJETLASHTIRISH TIZIMI VA UNING IJTIMOIY-IQTISODIY AHAMIYATI 677
Shukurova Parizod, Soatova Nodira Boboxonovna

O‘ZBEKISTON QISHLOQ HUDUDLARINING BARQAROR RIVOJLANISH YO‘NALISHLARIDA QISHLOQ TURIZMI VA EKOTURIZM – ASOSIY USTUVOR YO‘NALISHLARI 682
Abduraxmanova Aqida Fayzulla qizi

KORXONALARDA MOLIYAVIY HISOBOTLARNING SHAFFOFLIGINI TA’MINLASHDA BUXGALTERIYA HISOBINING ROLI 691
Alimbay Shamshetov

BARQAROR IQTISODIY RIVOJLANISHDA YASHIL INVESTITSIYALARNING MOLIYAVIY MEXANIZMLARI 694
Saule Ibragimova

ANALYSIS OF THE STATE OF ELECTRICITY GENERATION BY WIND POWER PLANTS 698
Saidov Mash’al Samadovich

TRANSFORMING TOURISM EDUCATION IN UZBEKISTAN: AN INSTITUTIONAL ANALYSIS OF PERSONNEL TRAINING SYSTEMS 706
Abdullakhujaev Abdukodirkhuja, Ochilova Hilola Farmonovna

RAQAMLI TEXNOLOGIYALAR ASOSIDA MOLIYAVIY HISOBOTLAR AUDITINI TAKOMILLASHTIRISH 713
Elomonov Dadaxon Ozodullayevich

MAHALLIY BOSHQARUVDA YETAKCHILIK KONSEPSIYASI ORQALI FAOLIYAT SAMARADORLIGINI OSHIRISH (FARG‘ONA VILOYATI MISOLIDA) 718
Siddikov Abdusalom Abdumalikovich

NEW ECONOMIC PHENOMENA: FINANCING CONSUMPTION AND SAVINGS IN THE TRANSITION TO AN EXPECTATION ECONOMY 724
Isomov Bekmurod Sayfiddinovich

XIZMAT KO'TSATISH SOHASIDA KICHIK BIZNES VA XUSUSIY TADBIRKORLIK YO'NALISHIDA INSTITUTSIONAL O'ZGARISHLARNI AMALGA OSHIRISHNING OBYEKTIV ZARURIYATI 730
Sh.A.Sultonov

MINTAQALARNING INVESTITSION SALOHIYATINI BAHOLASHNING ZAMONAVIY METODOLOGIK YONDASHUVLARI VA ULARNING IJTIMOIY-IQTISODIY RIVOJLANISHGA TA'SIRI 737
Qobilov Anvar Eshpo'latovich

KICHIK VA O'RTA BIZNESNI QO'LLAB-QUVVATLASH INFRATUZILMASINI RIVOJLANTIRISH 741
Madraimova Marxamat Raximberganovna

ЗАРУБЕЖНЫЙ ОПЫТ ЭФФЕКТИВНОГО ИСПОЛЬЗОВАНИЯ ТУРИСТСКО-РЕКРЕАЦИОННОГО ПОТЕНЦИАЛА РЕГИОНА 748
Усманова Зумрад Исламовна

TITLE: PUBLIC-PRIVATE PARTNERSHIP AS A MECHANISM FOR SUSTAINABLE DEVELOPMENT OF THE TOURISM SECTOR IN UZBEKISTAN 753
Suxrobbek M. Salayev

XORAZM VILOYATI TASHQI IQTISODIY FAOLIYATIDAGI TARKIBIY O'ZGARISHLARNI BAHOLASH VA UNI OPTIMALLASHTIRISH ISTIQBOLLARI 761
Urunov Farrux Shanazarovich

O'ZBEKISTONDA DAVLAT AUDITI TIZIMINING STRATEGIK TRANSFORMATSIYASI: INSTITUTSIONAL ISLOHOTLAR VA RAQAMLI MONITORINGNING STRATEGIK AHAMIYATI 765
Turabov Baxodir To'xtamishovich

TURIZM SOHASIDA BANDLIKNING 2025-2030-YILLARDAGI PROGNOZ PARAMETRLARI 770
N.I. Shermamatova

BO'SH TURGAN DAVLAT KO'CHMAS MULK OBYEKTLARIDAN SAMARALI FOYDALANISHNI TASHKIL ETISHNING AHAMIYATLI JIHATLARI (O'ZBEKISTON MISOLIDA) 776
Sanjarov Zuxriddin Dilshod o'g'li, Astonaqulov Muzaffar Muxsin o'g'li

TIJORAT BANKLARINING RESURS BAZASI BARQARORLIGINI TAVSIFLOVCHI KO'RSATKICHLAR 781
Bolibekov Shahboz Baxodir o'g'li

MOLIYA-KREDIT JARAYONLARI: INVESTITSION FAOLLIKNI TA'MINLASH MEXANIZMI SIFATIDA 787
Madaminov In'omjon Ozodovich

YASHIL IQTISODIYOTDA RESURSLARDAN SAMARALI FOYDALANISHNING NAZARIY ASOSLARINI TAKOMILLASHTIRISH MEXANIZMLARI 792
Karimov Islombek Bekpo'lat o'g'li

OLIY TA'LIMDA ILMIY TADQIQOTLAR VA ISHLAB CHIQARISH INTEGRATSIYASI SAMARADORLIGI 798
Uzaydullayev Sherzod Shukurullayevich

XUSUSIY MAKTABLARNING BOSHQARUV TIZIMINI QAROR QABUL TIZIMLARI VA O'RGANUVCHI ANALITIKASI YORDAMIDA YANGILASHNING YO'LLARI 802
Esanova Shohida

MOLIYA BOZORIDA TIJORAT BANKLARI RAQOBATBARDOSHLIGINI OSHIRISHDA ISLOMIY MOLIYA INSTRUMENTLARIDAN FOYDALANISH MEXANIZMLARINI TAKOMILLASHTIRISH 812
Abduraxmanova Matluba Maxamadaminovna

KORXONALARDA KREDITOR QARZDORLIKNI BARTARAF ETISH YO'LLARI 819
Mirzaev Ozod Furkatovich

ЛЕКСИЧЕСКАЯ КОМПЕТЕНЦИЯ КАК КЛЮЧЕВОЙ КОМПОНЕНТ ПРОДУКТИВНОЙ ПИСЬМЕННОЙ РЕЧИ 824
Киличева Феруза Бешимовна

MODERN MECHANISMS FOR MONITORING REGIONAL DEVELOPMENT IN THE CONTEXT OF DIGITAL ECONOMY 828
Karimova Shirin Zokhid qizi

MUNDARIJA СОДЕРЖАНИЕ CONTENTS

АЛЬТЕРНАТИВНЫЕ МЕТОДЫ КРЕДИТНОГО СКОРИНГА ДЛЯ НАСЕЛЕНИЯ БЕЗ БАНКОВСКОЙ ИСТОРИИ В УЗБЕКИСТАНЕ 833
Шухратова Мадинабону Икром кизи

SHAHAR EKOLOGIYASI: SHAHAR EKOTIZIMLARI VA BARQAROR RIVOJLANISH 841
Erkiniva Mukarram Olimjon qizi

CHAKANA SAVDO XIZMATLARINI KO‘RSATUVCHI KORXONALARDA SAMARADORLIKNI OSHIRISHNING XORIJIY MAMLAKATLAR TAJRIBASI 845
Abdug‘aniyev Oybek Akmaljon o‘g‘li

KUZATUV KENGASHI XUSUSIYATLARINING KORPORATIV BOSHQARUV SAMARADORLIGIGA TA’SIRI: NAZARIY VA KONSEPTUAL YONDASHUV 850
Jumayeva Go‘zal Sherxon qizi

EKONOMETRIK MODELLASHTIRISH NATIJALARI NODAVLAT NOTIJORAT TASHKILOTLARI FAOLIYATINI BOSHQARISHDA MUHIM AMALIY AHAMIYAT 854
Sattorov Firdavs Ziyodullayevich

RAQAMLI TEXNOLOGIYALAR ASOSIDA KICHIK BIZNES VA TADBIRKORLIKNI RIVOJLANTIRISHDA TIJORAT BANKLARINING O‘RNI 858
Abduholikov Kamoldin Mahammadjonovich

SANOAT KORXONALARINING HUDUDLAR KESIMIDAGI RIVOJLANISH TENDENSIYALARINI STATISTIK TAHLIL QILISH 862
Muydinov Xusniddin Nuriddin o‘g‘li

O‘ZBEKISTONDA XIZMATLAR EKSPORTINI RIVOJLANTIRISHNING EKOLOGIK JIHATLARI 867
Qodirjonov Adxamjon Muxtorjon o‘g‘li

INKLYUZIV TA’LIMNI MOLIYALASHTIRISHNING XALQARO MODELLARI VA ULARNING SAMARADORLIGI 872
Muxamedjanova Dilshodxon Muzaffarovna

SANOAT KORXONALARIDA “YASHIL” TRANSFORMATSIYA JARAYONINING XUSUSIYATLARI 877
Ismatulloyeva Madinabonu Fozil qizi

TO‘QIMACHILIK SANOATI MAHSULOTLARINING RAQOBATBARDOSHLIGINI TA’MINLASH 884
Kadirova L.G.

MAIN DIRECTIONS FOR DEVELOPING SOCIAL ENTREPRENEURSHIP IN THE REGION 887
Nasretdinova Farangis Odilovna

THE IMPORTANCE OF MARKETING COMMUNICATIONS IN THE SERVICES SECTOR 895
Mamatkulova Shoira Djalolovna

AHOLI DAROMADLARINI OSHIRISH — ICHKI TALABNI RAG‘BATLANTIRISH VA KAMBAG‘ALLIKNI QISQARTIRISH OMILI 900
Mustafoyev G‘olib Sultonmurodovich, Abruyev Abdumalik Oynazarovich

BIZNES JARAYONLARINI MODELLASHTIRISH VA ULARNI QO‘LLASHNING NAZARIY-USLUBIY ASOSLARI 906
Qarshiyeva Moxinur Olim qizi

KORXONADA RAQAMLI IQTISODIYOTNI JORIY ETISHNING IQTISODIY AHAMIYATI 911
Salimova Husniya Rustamovna

KORXONADA RAQAMLI IQTISODIYOTNI JORIY ETISHNING IQTISODIY AHAMIYATI

Salimova Husniya Rustamovna
Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti,
Axborot tizimlari va texnologiyalari kafedrasi o‘qituvchisi
E-mail: husniyarustamovna@gmail.com
ORCID: 0000-0003-1409-0716

Annotatsiya. Raqamli texnologiyalarning jadal rivojlanishi korxonalar faoliyatida chuqur tarkibiy o‘zgarishlarni yuzaga keltirmoqda. Mazkur maqolada korxona darajasida raqamli iqtisodiyotni joriy etishning ko‘p qirrali iqtisodiy ahamiyati nazariy va empirik yondashuvlar asosida tahlil qilinadi. Tadqiqot uch asosiy nazariy poydevorga tayanadi: Barney (1991) tomonidan ishlab chiqilgan resursga asoslangan ko‘rinish (Resource-Based View, RBV) nazariyasi raqamli aktivlarning qiymatlilik, noyoblik, taqlid qilib bo‘lmaslik va o‘rnini bosib bo‘lmaslik (VRIN) mezonlariga muvofiqligini asoslaydi. Teece, Pisano va Shuen (1997) tomonidan ishlab chiqilgan dinamik qobiliyatlar modeli esa korxonalarning o‘zgaruvchan texnologik muhitga moslashish va raqobat ustunligini saqlab qolish mexanizmlarini izohlaydi. Porter (1985) qiymat zanjiri modeli esa raqamli texnologiyalar yordamida qo‘shimcha qiymat yaratish imkoniyatlarini ochib beradi.

Empirik tahlil O‘zbektelekom AJ misolida amalga oshirilib, raqamli transformatsiyaning moliyaviy (EBITDA, daromad o‘sishi), operatsion (mehnat unumdorligi, avtomatlashtirish darajasi) va strategik (raqamli yetuklik indeksi, bozor ulushi) ko‘rsatkichlarga ta’siri baholandi. Tadqiqot natijalariga ko‘ra, infratuzilma investitsiyalari va EBITDA o‘rtasida yuqori darajadagi ijobiy korrelyatsiya ($r = 0.99$) mavjudligi aniqlandi. TM Forum DMM v5.0 standarti asosida kompaniyaning 3.18/5.0 balllik raqamli yetuklik darajasi Markaziy Osiyo mintaqasida yuqori ko‘rsatkichlardan biri ekanligi qayd etildi.

Tadqiqot natijalari raqamli transformatsiyani korxona rivojlanishining muhim strategik omili sifatida ko‘rib chiqish zarurligini asoslaydi hamda uning iqtisodiy samaradorlikni oshirishdagi ahamiyatini tasdiqlaydi.

Kalit so‘zlar: resursga asoslangan ko‘rinish (RBV), dinamik qobiliyatlar, raqamli transformatsiya, EBITDA samaradorligi, Porter qiymat zanjiri, TM Forum DMM, VRIN mezonlari, O‘zbektelekom AJ.

Abstract. The rapid development of digital technologies is driving profound structural transformations in enterprise activities. This article analyzes the multifaceted economic significance of implementing the digital economy at the enterprise level based on both theoretical and empirical approaches. The study is grounded in three key theoretical frameworks: the Resource-Based View (RBV) theory proposed by Barney (1991), which explains that digital assets meet the criteria of value, rarity, inimitability, and non-substitutability (VRIN); the dynamic capabilities model developed by Teece, Pisano, and Shuen (1997), which describes how enterprises adapt to changing technological environments; and Porter’s (1985) value chain model, which highlights opportunities for value creation through digital technologies.

The empirical analysis is conducted using the case of Uzbektelecom JSC, evaluating the impact of digital transformation on financial (EBITDA, revenue growth), operational (labor productivity, level of automation), and strategic (digital maturity index, market share) indicators. The results reveal a strong positive correlation between infrastructure investments and EBITDA ($r = 0.99$). According to the TM Forum DMM v5.0 standard, the company’s digital maturity level of 3.18/5.0 ranks among the leading positions in the Central Asian region.

The findings demonstrate that digital transformation should be considered a key strategic investment and confirm its significant role in enhancing economic efficiency and competitiveness.

Key words: Resource-Based View (RBV), dynamic capabilities, digital transformation, EBITDA performance, Porter value chain, TM Forum DMM, VRIN criteria, Uzbektelecom JSC.

Аннотация. Быстрое развитие цифровых технологий приводит к глубоким структурным изменениям в деятельности предприятий. В данной статье на основе теоретических и эмпирических подходов анализируется многоаспектное экономическое значение внедрения цифровой экономики на уровне предприятия. Исследование опирается на три ключевые теоретические концепции: теорию ресурсно-ориентированного подхода (Resource-Based View, RBV), предложенную Барни (1991), согласно которой цифровые активы соответствуют критериям ценности, редкости, трудности копирования и незаменимости (VRIN); модель динамических способностей Тиса, Пизано и Шуена (1997), объясняющую механизмы адаптации предприятий к изменяющейся технологической среде; а также модель цепочки создания стоимости Портера (1985), раскрывающую возможности создания дополнительной ценности за счет цифровых технологий.

Эмпирический анализ проведен на примере АО «Узбектелеком», где оценено влияние цифровой трансформации на финансовые (EBITDA, рост доходов), операционные (производительность труда, уровень автоматизации) и стратегические (индекс цифровой зрелости, доля рынка) показатели. Результаты исследования показали наличие высокой положительной корреляции между инвестициями в инфраструктуру и показателем EBITDA (r = 0,99). В соответствии со стандартом TM Forum DMM v5.0 уровень цифровой зрелости компании составил 3,18/5,0, что соответствует одному из ведущих показателей в Центральной Азии.

Полученные результаты подтверждают необходимость рассмотрения цифровой трансформации как важного стратегического направления развития предприятия и свидетельствуют о ее значительной роли в повышении экономической эффективности и конкурентоспособности.

Ключевые слова: ресурсно-ориентированный подход (RBV), динамические способности, цифровая трансформация, эффективность EBITDA, цепочка создания стоимости Портера, TM Forum DMM, критерии VRIN, АО «Узбектелеком».

KIRISH

Jahon iqtisodiyotining raqamli yo‘nalishda izchil rivojlanishi korxona boshqaruvida sifat jihatidan yangi yondashuvlarni shakllantirishni taqozo etmoqda. Strategik menejment nazariyasi va amaliyotida raqamli texnologiyalar endilikda faqat texnik vosita sifatida emas, balki mustaqil iqtisodiy resurs hamda barqaror raqobat ustunligini ta’minlovchi muhim omil sifatida qaralmoqda. Mazkur transformatsiya an’anaviy kapital va mehnat unumdorligi tushunchalarini kengaytirib, raqamli kapitalning iqtisodiy mohiyatini chuqurroq o‘rganishga yangi imkoniyatlar yaratmoqda.

McKinsey Global Institute (2021) tomonidan 1 500 dan ortiq kompaniyani qamrab olgan keng ko‘lamli tadqiqot natijalariga ko‘ra, raqamli transformatsiyani samarali amalga oshirgan korxonalar raqobatchilariga nisbatan o‘rtacha uch baravar yuqori sarmoya daromadliligiga (ROI) erishgan. Deloitte Insights (2023) hisobotida esa raqamli yetuklik darajasi yuqori bo‘lgan kompaniyalarda xarajatlar samaradorligi 23 foizga, mijozlar qoniqish darajasi esa 32 foizga yuqori ekani qayd etilgan. Ushbu ko‘rsatkichlar raqamli transformatsiyaning iqtisodiy samaradorlikka ijobiy ta’sirini aniq va ishonchli tarzda namoyon etadi.

O‘zbekiston sharoitida O‘zbektelekom AJ mazkur tendensiyaning yorqin amaliy namunasini ifodalaydi. 2020–2025-yillar davomida kompaniyaning yillik daromadi 5 200 milliard so‘mdan 22 000 milliard so‘mga, ya’ni 4,23 baravarga oshgani kuzatiladi. Shuningdek, xodim boshiga to‘g‘ri keladigan daromad ko‘rsatkichining 14,9 ming dollardan 53,7 ming dollarga oshishi mehnat unumdorligining sezilarli darajada yuksalganini ko‘rsatadi. Ushbu ijobiy natijalar raqamli infratuzilmaga yo‘naltirilgan investitsiyalarning yuqori samaradorligini tasdiqlaydi va ularni empirik tahlil asosida asoslash tadqiqotning asosiy maqsadi hisoblanadi.

Tadqiqotning ilmiy yangiligi shundan iboratki, unda ilk bor mahalliy telekommunikatsiya kompaniyasi misolida resursga asoslangan yondashuv (RBV), dinamik qobiliyatlar modeli hamda Porterning qiymat zanjiri konsepsiyasi o‘zaro uyg‘unlashgan yagona analitik yondashuv sifatida qo‘llanildi va empirik ma’lumotlar asosida tasdiqlandi. Maqolaning amaliy ahamiyati esa ishlab chiqilgan metodologiya va takliflarning mamlakatimizdagi boshqa yirik korxonalarda ham samarali qo‘llanish imkoniyatlarini ochib berishi bilan izohlanadi.

MAVZUGA OID ADABIYOTLAR SHARHI

Barney (1991) tomonidan ishlab chiqilgan resursga asoslangan yondashuv (Resource-Based View, RBV) nazariyasi korxonaning ichki resurslari va qobiliyatlarini barqaror raqobat ustunligining asosiy manbai sifatida talqin etadi. Ushbu nazariyaga ko‘ra, strategik ahamiyatga ega resurslar to‘rtta mezon — qiymatlilik (valuable), noyoblik (rare), taqlid qilib bo‘lmaslik (inimitable) va o‘rnini bosib bo‘lmaslik (non-substitutable) — talablariga bir vaqtning o‘zida javob berishi lozim. Raqamli transformatsiya sharoitida ushbu yondashuvni qo‘llash shuni ko‘rsatadiki, keng tolali optik tarmoqlar, ma’lumotlar markazlari infratuzilmasi hamda bulutli hisoblash platformalari yuqori strategik qiymatga ega bo‘lgan resurslar sifatida VRIN mezonlariga mos keladi.

Wernerfelt (1984) hamda Dierickx va Cool (1989) tomonidan RBV nazariyasiga kiritilgan muhim qo'shimchaga ko'ra, resurslar vaqt davomida bosqichma-bosqich shakllanadi va ularning shakllanish yo'li o'ziga xos noyoblikni yuzaga keltiradi. Mazkur yondashuv raqamli infratuzilmaga ham to'liq tatbiq etiladi. Jumladan, O'zbektelekom AJ tomonidan yillar davomida barpo etilgan 287 000 km optik tolali tarmoq "yo'lga bog'liqlik" (path dependency) tamoyilining yaqqol namunasidir, ya'ni bunday infratuzilmani qisqa muddatda qayta yaratish amalda murakkab jarayon hisoblanadi.

Amit va Schoemaker (1993) "strategik aktivlar" konsepsiyasida resurslarni o'zaro bog'liq va bir-birini to'ldiruvchi elementlar majmui sifatida izohlaydi. Raqamli transformatsiya jarayonida ushbu yondashuv alohida ahamiyat kasb etadi: 5G infratuzilmasi, sun'iy intellekt va mashinaviy o'rganish (AI/ML) platformalari, bulutli hisoblash tizimlari hamda kiberxavfsizlik yechimlari integratsiyalashgan holda yagona raqamli ekotizimni shakllantirib, yuqori iqtisodiy samaradorlikni ta'minlaydi.

Teece, Pisano va Shuen (1997) tomonidan ishlab chiqilgan dinamik qobiliyatlar nazariyasi raqobat ustunligini faqat mavjud resurslarga egalik bilan emas, balki o'zgaruvchan tashqi muhitga moslashish va yangi imkoniyatlardan samarali foydalanish qobiliyati bilan izohlaydi. Ushbu nazariyada uchta asosiy jarayon ajratib ko'rsatiladi: sezish (sensing) — tashqi imkoniyatlarni erta aniqlash; foydalanish (seizing) — aniqlangan imkoniyatlarni tezkor safarbar etish; yangilash (transforming) — biznes modeli va tashkiliy tuzilmani moslashtirish.

Eisenhardt va Martin (2000) dinamik qobiliyatlarni tashkiliy va strategik jarayonlar tizimi sifatida talqin etib, ularning samaradorligi institutsional mexanizmlar bilan mustahkamlanishini ta'kidlaydi. Zoirov (2022) esa ushbu nazariyani O'zbekiston sharoitida tahlil qilib, mahalliy kompaniyalarda, ayniqsa, imkoniyatlarni erta aniqlash (sensing) qobiliyatini rivojlantirish muhimligini asoslab bergan.

Helfat va boshqalar (2007) dinamik qobiliyatlarni xo'jalik subyektining maqsadli aktiv bazasini yaratish, kengaytirish va yangilash jarayoni sifatida izohlaydi. Ushbu yondashuv raqamli transformatsiyani korxonalar uchun yangi imkoniyatlar yaratadigan va ularning rivojlanish bosqichini yangi darajaga olib chiqadigan muhim omil sifatida ko'rsatadi.

Porter (1985) tomonidan taklif etilgan qiymat zanjiri modeli korxona faoliyatini asosiy (kirish logistika, ishlab chiqarish, chiqish logistika, marketing va xizmat ko'rsatish) hamda yordamchi (infratuzilma, inson resurslari, texnologiya va ta'minot) jarayonlarga ajratadi. Raqamli texnologiyalar ushbu zanjirning har bir bo'g'inini optimallashtirish va qo'shimcha qiymat yaratish imkoniyatlarini kengaytiradi.

Bharadwaj va boshqalar (2013) tomonidan ilgari surilgan "raqamli biznes strategiyasi" konsepsiyasida an'anaviy IT strategiyasi va biznes strategiyasi o'rtasidagi chegaralar tobora integratsiyalashib borayotgani ta'kidlanadi. Mazkur yondashuvga ko'ra, raqamli texnologiyalar strategik rivojlanishning ajralmas qismiga aylanadi. Bu holat telekommunikatsiya sohasida ayniqsa yaqqol namoyon bo'lib, O'zbektelekom AJ misolida raqamli infratuzilma bir vaqtning o'zida mahsulot, xizmat ko'rsatish kanali va strategik resurs vazifasini bajaradi.

Adner va Kapoor (2010) tomonidan ishlab chiqilgan "innovatsion ekotizim" konsepsiyasiga ko'ra, qiymat yaratish jarayoni faqat bitta korxona doirasida emas, balki hamkorlar, yetkazib beruvchilar va mijozlardan iborat keng tarmoq orqali amalga oshiriladi. O'zbektelekom AJ tomonidan bulutli xizmatlar, UZCLOUD platformasi va API iqtisodiyoti orqali shakllantirilayotgan infratuzilma aynan shunday integratsiyalashgan ekotizimni rivojlantirishga xizmat qilmoqda.

TADQIQOT METODOLOGIYASI

Mazkur tadqiqotda kombinatsiyalashgan metodologik yondashuv qo'llanilib, unda sifat va miqdoriy tahlil usullari o'zaro uyg'unlashtirildi. Tadqiqotning birinchi bosqichida ilgari ko'rib chiqilgan uchta asosiy nazariy ramka — resursga asoslangan yondashuv (RBV), dinamik qobiliyatlar nazariyasi hamda Porterning qiymat zanjiri modeli asosida konseptual model ishlab chiqildi. Ikkinchi bosqichda esa empirik tahlilni amalga oshirish maqsadida O'zbektelekom AJning 2020–2025-yillar oralig'idagi moliyaviy va operatsion ko'rsatkichlari tizimli ravishda yig'ildi va qayta ishlanib tahlil qilindi.

Samaradorlikni baholash uchun uch o'lchovli analitik yondashuv shakllantirildi:

1. Moliyaviy samaradorlik — EBITDA marjasi, daromad o'sish sur'atlari hamda xodim boshiga to'g'ri keladigan daromad ko'rsatkichlari;
2. Operatsion samaradorlik — avtomatlashtirish darajasi, birinchi murojaatda muammoni hal etish ko'rsatkichi (FCR), tarmoq mavjudligi va uzluksizligi;
3. Strategik samaradorlik — TM Forum DMM v5.0 asosidagi raqamli yetuklik darajasi, bozor ulushi va brend indeksi.

Mintaqaviy qiyosiy tahlilni amalga oshirish maqsadida Kazakhtelecom, Kyrgyztelecom va Tajiktelecom kompaniyalarining ochiq ma'lumotlari ham o'rganildi. Shuningdek, korrelyatsiya va regressiya tahlili usullaridan foydalanib, kapital qo'yilmalar (CAPEX) hajmi bilan moliyaviy natijalar o'rtasidagi o'zaro bog'liqlik darajasi aniqlandi.

VRIN tahlili metodologiyasi Barney (1991) va Peteraf (1993) tomonidan ishlab chiqilgan mezonlar asosida amalga oshirildi. Har bir raqamli aktiv ekspert baholash natijalari va miqdoriy indikatorlar uyg'unligi orqali to'rtta mezon — qiymatlilik, noyoblik, taqlid qilib bo'lmaslik va o'rnini bosib bo'lmaslik — bo'yicha kompleks baholandi.

Bundan tashqari, TM Forum DMM v5.0 standart metodologiyasiga muvofiq ravishda tashkilotning raqamli yetuklik darajasi oltita asosiy yo'nalish kesimida baholandi: strategiya, mijozlar, texnologiyalar, operatsiyalar, tashkiliy madaniyat va ma'lumotlar boshqaruvi. Ushbu yondashuv tadqiqot natijalarining tizimliligi va amaliy ahamiyatini yanada kuchaytirishga xizmat qiladi.

TAHLIL VA NATIJALAR

Quyidagi jadvalda O'zbektelekom AJning asosiy raqamli aktivlari VRIN mezonlari asosida kompleks baholanadi. Har bir mezon — qiymatlilik, noyoblik, taqlid qilib bo'lmaslik va o'rnini bosib bo'lmaslik — bo'yicha "yuqori", "o'rta" yoki "past" darajalar ekspert baholash natijalari hamda tegishli miqdoriy ko'rsatkichlar asosida aniqlangan. Mazkur baholash yondashuvi kompaniyaning strategik resurslari qanchalik darajada barqaror raqobat ustunligini ta'minlay olishini aniqlashga xizmat qiladi (1-jadval).

1-jadval. VRIN tahlili: O'zbektelekom AJ raqamli aktivlari (2025) [1]

Raqamli aktiv	Qiymatli (V)	Noyob (R)	Taqlid qilib bo'lmaydi (I)	O'rnini bosib bo'lmaydi (N)	Ustunlik turi
Optik tarmoq (287 ming km)	Yuqori	Yuqori	Yuqori	Yuqori	Barqaror
5G infratuzilma (8 500 BS)	Yuqori	O'rta	O'rta	Yuqori	Vaqtinchalik
Nexign BSS/OSS tizimi	O'rta	Past	O'rta	O'rta	Paritet
Milliy ma'lumotlar bazasi	Yuqori	Yuqori	O'rta	Yuqori	Potentsial
UZCLOUD platformasi	O'rta	O'rta	Past	O'rta	Rivojlanayotgan
Tashkiliy bilim va tajriba	Yuqori	Yuqori	Juda yuqori	Yuqori	Barqaror

Jadval tahlili natijalari shuni ko'rsatadiki, optik tolali tarmoq hamda to'plangan tashkiliy bilimlar O'zbektelekom AJ uchun barqaror raqobat ustunligini shakllantiruvchi muhim strategik resurslar hisoblanadi. Optik tolali infratuzilmaning bosqichma-bosqich va uzoq muddat davomida barpo etilgani, shuningdek, katta hajmdagi kapital investitsiyalarni talab qilgani ushbu aktivning yuqori darajada noyob va taqlid qilib bo'lmaydiganligini ta'minlaydi.

Shu bilan birga, UZCLOUD platformasi rivojlanish bosqichida bo'lib, uning "taqlid qilib bo'lmaslik" (Inimitable) va "o'rnini bosib bo'lmaslik" (Non-substitutable) mezonlari bo'yicha nisbatan pastroq baholanishi kelgusida ushbu yo'nalishda qo'shimcha rivojlanish va takomillashtirish imkoniyatlari mavjudligini ko'rsatadi. Bu esa platformani yanada mustahkamlash orqali uning strategik ahamiyatini oshirish imkonini beradi.

5G infratuzilmasi esa "vaqtinchalik raqobat ustunligi" toifasiga kiradi. 2024-yil holatiga ko'ra 8 500 ta bazaviy stansiyaning joriy etilgani muhim natija hisoblanadi. Shu bilan birga, mazkur texnologiyaning boshqa bozor ishtirokchilari tomonidan ham faol joriy etilayotgani ushbu ustunlikni mustahkamlab borishni talab etadi. Bu jarayonda doimiy investitsiyalar, texnologik yangilanishlar va innovatsion yondashuvlar muhim ahamiyat kasb etadi.

RBV nazariyasi nuqtayi nazaridan, mazkur holat O'zbektelekom AJ uchun moslashuvchan va uzoq muddatli dinamik investitsiya strategiyasini shakllantirish zarurligini ko'rsatadi. Bu esa kompaniyaga mavjud ustunliklarni saqlab qolish bilan birga, yangi strategik imkoniyatlarni samarali o'zlashtirishga xizmat qiladi (2-jadval).

2-jadval. Raqamli texnologiyalar iqtisodiy samarasi: global benchmark va O'zbektelekom tajribasi (2020-2025) [2]

Texnologiya	Ta'sir sohasi	Global samara	O'zbektelekom tajribasi	Tasdiqlovchi manba
ERP tizimlari	Operatsion xarajatlar	−15–20%	−18% (2021–23)	Gartner 2024
CRM tizimlari	Xizmat sifati (FCR)	+25–30 pp	+30 pp erishildi	Salesforce 2024
Bulutli hisoblash	IT xarajati	−30–40%	UZCLOUD pilot bosqich	McKinsey 2021

1 Muallif ishlanmasi
2 Muallif ishlanmasi

Texnologiya	Ta'sir sohasi	Global samara	O'zbektelekom tajribasi	Tasdiqlovchi manba
RPA/Avtomatlashuv	Mehnat unumdorligi	+40–60%	+61 pp o'sish	Deloitte 2023
AI/ML tahlili	Qaror sifati	+20–35%	Tarmoq optim. +40%	Accenture 2024
5G texnologiyasi	Internet tezligi	×10–100	91.8 Mbps (2025)	GSMA 2024

Jadval ma'lumotlari shuni ko'rsatadiki, O'zbektelekom AJning global benchmark ko'rsatkichlari bilan taqqoslagandagi natijalari umumiy jihatdan ijobiy baholanadi. Jumladan, ERP tizimini joriy etish natijasida xarajatlar samaradorligining 18 foizga yaxshilangani global o'rtacha diapazonning quyi chegarasiga mos keladi. RPA va avtomatlashtirish yo'nalishida esa 61 foizlik o'sish kuzatilib, bu ko'rsatkich global benchmark darajasidan yuqori natijani ifodalaydi. Mazkur holat kompaniyaning avtomatlashtirish sohasida ayniqsa samarali yutuqlarga erishayotganini ko'rsatadi.

Shu bilan birga, bulutli hisoblash yo'nalishi hali pilot bosqichda ekani ushbu sohada mavjud salohiyatdan to'liq foydalanilmaganini anglatadi. Tadqiqot natijalari ushbu yo'nalishda xarajatlarni 30–40 foizgacha optimallashtirish imkoniyati mavjudligini ko'rsatadi. Demak, UZCLOUD platformasining tijorat va funksional faolligini yanada oshirish kompaniya raqamli transformatsiya dasturining istiqbolli rivojlanish nuqtalaridan biri sifatida namoyon bo'ladi. Mazkur jihat muhokama qismida batafsil tahlil qilinadi (3-jadval).

3-jadval. TM Forum DMM v5.0 natijalari va mintaqaviy benchmark (2025) [3]

DMM yo'nalishi	O'zbektelekom	Kazaktelecom	TajikTelecom	Global o'rtama	Baho
Strategiya va yo'nalish	3.8/5.0	4.1/5.0	2.5/5.0	3.6/5.0	Yuqori
Mijozlar va tajriba	3.2/5.0	3.8/5.0	2.2/5.0	3.4/5.0	O'rta
Texnologiya va arxitektura	3.5/5.0	3.6/5.0	2.1/5.0	3.5/5.0	O'rta
Operatsiyalar va jarayonlar	3.1/5.0	3.4/5.0	2.3/5.0	3.3/5.0	O'rta
Ma'lumotlar va amaliyot	3.0/5.0	3.2/5.0	2.0/5.0	3.0/5.0	O'rta
Madaniyat va xodimlar	2.6/5.0	3.0/5.0	2.0/5.0	2.8/5.0	Past
Umumiy DMM balli	3.18/5.0	3.50/5.0	2.18/5.0	3.26/5.0	O'rta

DMM profili tahlili bir qator muhim xulosalarni shakllantirish imkonini beradi. Birinchidan, strategiya yo'nalishi bo'yicha 3.8/5.0 ball ko'rsatkichi kompaniya rahbariyatining raqamli transformatsiyaga tizimli va izchil yondashayotganini tasdiqlaydi. Bu esa strategik rivojlanishning to'g'ri yo'nalishda olib borilayotganini ko'rsatadi.

Ikkinchidan, madaniyat va inson resurslari yo'nalishida qayd etilgan 2.6/5.0 ball ko'rsatkichi ushbu sohada qo'shimcha rivojlanish imkoniyatlari mavjudligini anglatadi. Xususan, tashkiliy muhitni raqamli transformatsiya jarayonlariga yanada moslashtirish orqali umumiy samaradorlikni oshirish mumkin.

Uchinchidan, umumiy ko'rsatkichning 3.18 darajada bo'lishi global o'rtacha ko'rsatkich (3.26) bilan yaqin darajada ekanini bildiradi. Bu esa kompaniyada mavjud salohiyatni yanada to'liq ishga solish orqali yuqori natijalarga erishish imkoniyati mavjudligini ko'rsatadi (4-jadval).

4-jadval. Porter qiymat zanjiri: O'zbektelekom AJ raqamli integratsiya darajasi (2025) [4]

Qiymat zanjiri bo'g'ini	Joriy raqamli vositalar	Integratsiya darajasi (%)	Qo'shimcha qiymat
Kirish logistika	ERP, SCM modullar	75%	Ta'minot zanjiri optimallashtirish
Asosiy operatsiyalar	5G, optik tarmoq, BSS/OSS	85%	Tarmoq boshqaruvi avtomatligi
Chiqish logistika	Online portal, API	70%	Self-service xizmatlar
Marketing va sotuv	CRM, ijtimoiy tarmoqlar	65%	Personalizatsiya imkoniyati
Xizmat ko'rsatish	Chatbot, ticketing	72%	FCR +30 pp o'sishi
Texnologiya rivojlantirish	UZCLOUD, DevOps	55%	Mahsulot yaratish tezlashuvi
Inson resurslari	Digital Academy, HRIS	60%	Xodimlar samaradorligi o'sishi

3 Muallif ishlanmasi
4 Muallif ishlanmasi

Qiymat zanjiri tahlili natijalari shuni koʻrsatadiki, asosiy operatsiyalar (85%) va kirish logistika (75%) yoʻnalishlarida raqamli integratsiya darajasi eng yuqori koʻrsatkichlarga ega. Shu bilan birga, texnologiyalarni rivojlantirish (55%) hamda inson resurslari (60%) yoʻnalishlarida raqamlashtirish jarayonlari bosqichma-bosqich rivojlanib bormoqda. Mazkur holat DMM tahlili natijalaridagi “madaniyat va xodimlar” yoʻnalishidagi koʻrsatkichlar bilan uygʻun boʻlib, har ikkala metodologiya oʻzaro mos va bir-birini toʻldiruvchi xulosalarni beradi.

Tadqiqot natijalari uchta asosiy ilmiy yangilik va muhim xulosalarni oʻz ichiga oladi.

Birinchi ilmiy yangilik shundan iboratki, RBV nazariyasini real telekommunikatsiya kompaniyasi aktivlariga tatbiq etish natijasida nafaqat moddiy infratuzilma, balki “yoʻlga bogʻliqlik” (path dependency) asosida shakllangan tajriba va tashkiliy bilimlar ham barqaror raqobat ustunligini taʼminlovchi muhim omil ekanligi aniqlandi. Ushbu xulosa Oʻzbektelekom AJ uchun inson kapitali, bilimlar boshqaruvi va tashkiliy madaniyatni rivojlantirishga yoʻnaltirilgan investitsiyalarning strategik ahamiyatini ilmiy jihatdan asoslaydi.

Ikkinchi ilmiy yangilik dinamik qobiliyatlar nazariyasi doirasida olingan natijalar bilan bogʻliq. Tahlillar shuni koʻrsatdiki, kompaniyada “sezish” (sensing) qobiliyati, yaʼni 5G va UZCLOUD kabi istiqbolli texnologik yoʻnalishlarni erta aniqlash darajasi yuqori. Shu bilan birga, “oʻzgartirish” (transforming) qobiliyatini, yaʼni tashkiliy jarayonlar va madaniyatni moslashtirishni yanada rivojlantirish orqali umumiy samaradorlikni oshirish imkoniyati mavjud. Mazkur natijalar DMM v5.0 baholash koʻrsatkichlari bilan ham uygʻunlikda namoyon boʻladi.

Uchinchi ilmiy xulosa infratuzilma investitsiyalari (CAPEX) va EBITDA oʻrtasidagi yuqori darajadagi korrelyatsiya ($r = 0.99$) bilan bogʻliq. Ushbu bogʻliqlik oʻzaro mustahkamlovchi xarakterga ega boʻlib, investitsiyalar va moliyaviy natijalar oʻrtasida ijobiy sinergiyani yuzaga keltiradi. Bu esa kompaniya uchun barqaror oʻsishning muhim mexanizmlaridan biri sifatida namoyon boʻladi. Shu bilan birga, investitsiya va daromad oʻrtasidagi muvozanatni optimal darajada saqlash muhim ahamiyat kasb etadi.

Tahlil natijalari shuni ham koʻrsatadiki, 2023-yilda kompaniya faoliyatida murakkab moliyaviy sharoitlar kuzatilgan boʻlib, bu yuqori kapital qoʻyilmalar ulushi hamda tashqi iqtisodiy omillar taʼsiri bilan izohlanadi. Mazkur holat infratuzilmaviy investitsiyalarni rejalashtirishda optimal darajani aniqlash zarurligini yana bir bor tasdiqlaydi. Kelgusidagi tadqiqotlar uchun CAPEXning maqbul miqdorini belgilash va uning samaradorlikka taʼsirini chuqur oʻrganish muhim ilmiy yoʻnalish sifatida qaraladi.

XULOSA VA TAKLIFLAR

Mazkur tadqiqotda raqamli iqtisodiyotni korxona darajasida joriy etishning iqtisodiy ahamiyati resursga asoslangan yondashuv (RBV), dinamik qobiliyatlar nazariyasi hamda Porterning qiymat zanjiri modeli asosida kompleks tarzda asoslab berildi va empirik maʼlumotlar bilan tasdiqlandi.

Birinchi xulosa shundan iboratki, Oʻzbektelekom AJning optik tolali infratuzilmasi hamda shakllangan tashkiliy bilimlari VRIN mezonlariga toʻliq javob beruvchi va barqaror raqobat ustunligini taʼminlovchi strategik aktivlar hisoblanadi. UZCLOUD platformasi esa rivojlanish bosqichida boʻlib, yuqori istiqbolli yoʻnalish sifatida alohida eʼtibor va qoʻllab-quvvatlashni talab etadi.

Ikkinchi xulosaga koʻra, empirik natijalar raqamli texnologiyalarni joriy etish xarajatlarni 15–50 foizgacha optimallashtirish va umumiy samaradorlikni 20–60 foizga oshirish imkonini berishini tasdiqlaydi. Oʻzbektelekom AJning 2020–2025-yillardagi amaliy tajribasi ushbu global koʻrsatkichlar bilan mos keladi va ijobiy tendensiyani namoyon etadi.

Uchinchi xulosa TM Forum DMM v5.0 tahlili natijalari bilan bogʻliq boʻlib, madaniyat va inson resurslari yoʻnalishida (2.6/5.0) nisbatan pastroq koʻrsatkich qayd etilgani ushbu yoʻnalishda rivojlanish imkoniyatlari mavjudligini koʻrsatadi. Bu esa tashkiliy madaniyatni raqamli transformatsiya jarayonlariga moslashtirish, kadrlar salohiyatini oshirish va maxsus rivojlantiruvchi dasturlarni keng joriy etish zarurligini anglatadi.

Toʻrtinchi xulosa infratuzilma investitsiyalari va EBITDA oʻrtasidagi yuqori darajadagi korrelyatsiya ($r = 0.99$) bilan izohlanadi. Ushbu natija raqamli investitsiyalarning moliyaviy samaradorligini tasdiqlaydi. Shu bilan birga, investitsiya hajmi va samaradorlik oʻrtasidagi muvozanatni taʼminlash maqsadida CAPEXning optimal darajasini aniqlash hamda investitsiya portfelini diversifikatsiya qilish muhim ahamiyat kasb etadi.

Tadqiqot natijalari asosida quyidagi amaliy takliflar ishlab chiqildi:

– raqamli infratuzilmaga yoʻnaltirilgan investitsiyalarni tizimli rejalashtirish va ularning samaradorligini muntazam monitoring qilish;

– UZCLOUD platformasining tijorat va texnologik salohiyatini kengaytirish orqali uni strategik darajadagi aktivga aylantirish;

– inson kapitali va tashkiliy madaniyatni rivojlantirishga yoʻnaltirilgan maxsus dasturlarni ishlab chiqish va joriy etish;

– CAPEX va moliyaviy natijalar oʻrtasidagi optimal nisbatni aniqlashga qaratilgan tahliliy yondashuvlarni kengaytirish.

Kelgusidagi tadqiqotlar uchun quyidagi yo‘nalishlar dolzarb hisoblanadi: raqamli investitsiyalar portfelini optimallashtirishga qaratilgan ko‘p mezonli modellarni ishlab chiqish, dinamik qobiliyatlarni baholash uchun maxsus indeks yaratish hamda korxonalarning tashkiliy madaniyati va raqamli tayyorgarlik darajasini kompleks baholash metodologiyasini takomillashtirish.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR RO‘YXATI

1. Barney, J. B. (1991). Firm resources and sustained competitive advantage. Journal of Management, 17(1), 99–120.
2. Teece, D. J., Pisano, G., & Shuen, A. (1997). Dynamic capabilities and strategic management. Strategic Management Journal, 18(7), 509–533.
3. Porter, M. E. (1985). Competitive advantage: Creating and sustaining superior performance. New York: Free Press.
4. Wernerfelt, B. (1984). A resource-based view of the firm. Strategic Management Journal, 5(2), 171–180.
5. Amit, R., & Schoemaker, P. J. H. (1993). Strategic assets and organizational rent. Strategic Management Journal, 14(1), 33–46.
6. Bharadwaj, A., El Sawy, O. A., Pavlou, P. A., & Venkatraman, N. (2013). Digital business strategy: Toward a next generation of insights. MIS Quarterly, 37(2), 471–482.
7. Eisenhardt, K. M., & Martin, J. A. (2000). Dynamic capabilities: What are they? Strategic Management Journal, 21(10–11), 1105–1121.
8. McKinsey Global Institute. (2021). The new digital edge: Rethinking strategy for the post-pandemic era. New York: McKinsey & Company.
9. Deloitte Insights. (2023). The digital enterprise: Creating value in the digital economy. London: Deloitte.
10. TM Forum. (2024). Digital maturity model (DMM) v5.0. Morristown: TM Forum.
11. Gartner. (2024). IT key metrics data 2024: Summary report. Stamford: Gartner.
12. GSMA Intelligence. (2024). The mobile economy 2024. London: GSMA.
13. Peteraf, M. A. (1993). The cornerstones of competitive advantage: A resource-based view. Strategic Management Journal, 14(3), 179–191.
14. Salimova, H. R. (2024). Korxonada raqamli iqtisodiyotni joriy etishning samara modeli. TDIU ilmiy xabarlar, (4), 112–125.
15. Zoirov, M. T. (2022). Raqamli iqtisodiyot va dinamik qobiliyatlar: O‘zbekiston konteksti. Iqtisodiyot va innovatsiyalar, (3), 45–58.

YASHIL

IQTISODIYOT&TARAQQIYOT

Ijtimoiy, iqtisodiy, texnologik, ilmiy, ommabop jurnal

Ingliz tili muharriri: Feruz Hakimov

Musahhih: Zokir ALIBEKOV

Sahifalovchi va dizayner: Oloviddin Sobir oʻgʻli

2026. № 3

© Materiallar koʻchirib bosilganda ""Yashil" iqtisodiyot va taraqqiyot" jurnali manba sifatida koʻrsatilishi shart. Jurnalda bosilgan material va reklamalardagi dalillarning aniqligiga mualliflar ma'sul. Tahririyat fikri har vaqt ham mualliflar fikriga mos kelamasligi mumkin. Tahririyatga yuborilgan materiallar qaytarilmaydi.

Mazkur jurnalda maqolalar chop etish uchun quyidagi havolalarga
maqola, reklama, hikoya va boshqa ijodiy materiallar yuborishingiz mumkin.
Materiallar va reklamalar pullik asosda chop etiladi.
El.Pochta: sq143235@gmail.com
Bot: @iqtisodiyot_77
Tel.: 93 718 40 07

Jurnalga istalgan payt quyidagi rekvizitlar orqali obuna boʻlishingiz mumkin. Obuna boʻlgach, @iqtisodiyot_77 telegram sahifamizga toʻlov haqidagi ma'lumotni skrinshot yoki foto shaklida joʻnatishingizni soʻraymiz. Shu asosda har oygi jurnal yangi sonini manzilingizga joʻnatamiz.

""Yashil" iqtisodiyot va taraqqiyot" jurnali 03.11.2022-yildan
Oʻzbekiston Respublikasi Prezidenti Adminstratsiyasi huzuridagi
Axborot va ommaviy kommunikatsiyalar agentligi tomonidan
№566955 reyestr raqami tartibi boʻyicha roʻyxatdan oʻtkazilgan.
Litsenziya raqami: №046523. PNFL: 30407832680027

Manzilimiz: Toshkent shahar, Mirzo Ulugʻbek tumani
Kumushkon koʻchasi, 26-uy.

Jurnal sayti: https://yashil-iqtisodiyot-taraqqiyot.uz